

บทที่ 3

สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีล ของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนาผู้นำปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีล ซึ่งมีรายละเอียดจะนำเสนอต่อตามลำดับ ดังนี้

1. คำถามการวิจัย
2. วัตถุประสงค์การวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. ผลการวิจัย

4.1 สภาพปัจจุบันของปัญหาและความต้องการการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

4.2 ปัญหาและความต้องการการพัฒนาผู้นำปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

คำถามการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 มุ่งแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามของการวิจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. สภาพปัจจุบันผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี เป็นอย่างไร
2. ปัญหาและความต้องการการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี คืออะไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้นำปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ร่วมกันศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

ในการวิจัยระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้กรอบการวิจัยเรื่องการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ได้แก่ ทานมัย ศีลมัย ภาวนามัย โดยแบ่งออกได้ 3 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านความรู้เรื่องอุโบสถศีล
- 1.2 ด้านพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีล
- 1.3 ด้านเจตคติต่อผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีล

2. ประชากรในการวิจัย

2.1 ผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีล ได้แก่ คณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี จำนวน 5 วัด รวมทั้งสิ้น 16 รูป ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกจากคณะสงฆ์ทุกรูป ที่มีการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป

2.2 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีล ได้แก่ อุบาสก อุบาสิกาที่เข้ามาปฏิบัติรักษาศีลอุโบสถศีลในวัด เขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง ทั้ง 5 วัด วัดละ 2 คน รวม 10 คน วิทยากรและผู้เชี่ยวชาญ 3 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 13 รูป/คน

3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนา

การวิจัยในระยะที่ 1 นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือ ตามคุณลักษณะธรรมชาติของแหล่งข้อมูล มีเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 แบบสอบถาม การใช้สอบถามเกี่ยวกับเรื่องอุโบสถศีลสำหรับคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลในวัดเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง จำนวน 16 รูป โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของคณะสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (check list) ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านความรู้ เรื่องอุโบสถศีล ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ได้แก่ ทานมัย ศีลมัย ภาวนามัย มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (check list) โดยคำตอบแบ่งออกเป็น 2 ความหมาย คือ 1) ใช่ คือตอบถูก หมายถึง 1 คะแนน

2) ไม่ใช่ คือตอบผิด หมายถึง 0 คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้ของแต่ละข้อมารวบรวมและเทียบให้เป็นค่าร้อยละ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางประกอบความเรียง ประกอบด้วยข้อคำถาม 42 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ 1) เป็นประจำ 2) บ่อยครั้ง 3) นานๆ ครั้ง 4) ไม่เคยทำ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางประกอบความเรียง ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามด้านเจตคติของผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยคำตอบที่ต้องการแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ 1) มากที่สุด 2) มาก 3) ปานกลาง 4) น้อย 5) น้อยที่สุด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางประกอบความเรียง ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 28 ข้อ

3.2 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยครอบคลุมกรอบเนื้อหาแนวคิดการวิจัย มีการกำหนดผู้ให้สัมภาษณ์เป็นเฉพาะสำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

3.2.1 สัมภาษณ์ผู้มีส่วนสำคัญ ได้แก่ คณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี จำนวน 5 วัด วัดละ 1 รูป รวม 5 รูป ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 3 สัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี จำนวน 2 ข้อ

3.2.2 สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ อุบาสกอุบาสิกาที่เข้ามาปฏิบัติรักษาอุโบสถศีลในวัดเขตการปกครองคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง ทั้ง 5 วัด วัดละ 2 คน รวม 10 คน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 3 สัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการ การพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี จำนวน 2 ข้อ การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิจัยในระยะที่ 1 นี้ โดยมีวิธีดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารแนวคิด ตำรา ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ในเรื่องอุโบสถศีล ตลอดจนขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

2. ศึกษากรอบแนวคิดขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยและวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

4. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ได้ดำเนินการสร้างขึ้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และนำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการตรวจสอบนำไปปรับปรุงแก้ไข ให้ข้อคำถามมีความถูกต้องชัดเจน เข้าใจง่าย คลอบคลุมวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เฉพาะ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงจนได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบเนื้อหาของการวิจัยแล้ว จึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องตามวัตถุประสงค์ เมื่อได้รับผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจะนำมาคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยใช้สูตรและเกณฑ์ของพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, หน้า 117) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดย IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

การพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามโดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่า ข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์นั้น

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ ข้อคำถามตรงตามวัตถุประสงค์นั้นหรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่า ข้อคำถามไม่ตรงตามวัตถุประสงค์นั้น

แล้วพิจารณาคำนวณค่าดัชนีจากสูตร IOC ของแบบสอบถามที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ถ้าข้อคำถามใดมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 คัดเลือก

ข้อความนั้นไว้ ส่วนข้อความใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ควรปรับปรุงแก้ไขหรือคัดเลือกข้อความนั้นออก ซึ่งข้อความนั้น มีทั้งหมด 5 ข้อ ผู้วิจัยได้ตัดทิ้งไป จากเดิมมีจำนวนข้อ 110 คงเหลือข้อความที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 105 ข้อ

6. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นใหม่ไปทดลองใช้ (try out) กับคณะสงฆ์และอุบาสกอุบาสิกาที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้โดยคณะสงฆ์ 10 รูป เพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) เพื่อหาความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) โดยมีวิธีดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เรื่องอุโบสถศีล ตลอดจนขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ
2. ศึกษาวิธีการและขั้นตอนเกี่ยวกับการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview)

3. สร้างประเด็นข้อความเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ

4. ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลา ขั้นตอนและวางแผนดำเนินการสัมภาษณ์ต่อไป

การสัมภาษณ์ตามขั้นตอนตามที่สุภางค์ จันทวานิช (2539, หน้า 82 - 84) ได้เสนอไว้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีหน้าที่การงานยุ่งยากและความรับผิดชอบมากมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามประเด็นการศึกษาที่ตั้งไว้ดังนี้

1. การเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงานกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เสนอกรอบในการสัมภาษณ์ นัดหมาย วัน เวลาที่สะดวก เพื่อสามารถให้สัมภาษณ์ได้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่คณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์และสอบถามข้อมูลทั่วไป ในช่วงเวลาว่างของผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสะดวก

2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

- 2.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.3 ประเด็นในการสัมภาษณ์

3. การจัดบันทึกการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีจัดบันทึกเนื้อหาสำคัญไว้เป็นแนวทาง และขณะเดียวกันก็ขออนุญาตบันทึกเสียงไว้ด้วย เพื่อป้องกันการคาดเคลื่อนที่เกิดจากการสรุป ดังนั้นเมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็นผู้วิจัยได้ทบทวนและสรุป

ประเด็นเพื่อให้ข้อมูลสำคัญได้ยืนยันข้อมูลอีกครั้ง และทำในลักษณะเดียวกันนี้จนครบกับทุกกลุ่ม

4. การปิดการสัมภาษณ์ เมื่อสัมภาษณ์ครบทุกประเด็นแล้ว ผู้วิจัยได้ขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกคน พร้อมทั้งขอที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ เพื่อสะดวกในกรณีที่ต้องการความชัดเจนของข้อมูลบางประการเพิ่มเติมในภายหลัง

ผู้วิจัยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความคุ้นเคยกันพอสมควร จึงทำให้เกิดความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ซึ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมการสัมภาษณ์ คือ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติโอบสกลีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากเจ้าอาวาสวัดทุกวัด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง จำนวน 5 วัด เพื่อทำการวิจัยและพัฒนา โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย และขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจะชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยแก่ผู้ที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติโอบสกลีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี เพื่อความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

4.2.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้จัดทำขึ้นไปสอบถามในส่วนผู้มีส่วนสำคัญ มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติโอบสกลีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ดำเนินการแจกแบบสอบถาม และมีแบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ชุด โดยมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย และขอความอนุเคราะห์ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ที่ได้เตรียมมา ในวันที่ 23 มกราคม 2554 จำนวน 16 รูป และเก็บแบบสอบถามครบทั้ง 16 ฉบับ

4.2.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structure interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) คือ คณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่งทั้ง 5 วัด วัดละ 2 รูป รวม 10 รูป และอุบาสกอุบาสิกา 10 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติโอบสกลีล โดยครอบคลุมกรอบแนวคิดของการวิจัย ได้แก่ ทานมัช ศีลมัช และภาวนามัช ซึ่งกำหนดผู้ให้สัมภาษณ์เป็นการเฉพาะ ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติโอบสกลีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่จะนำมาประมวล

วิเคราะห์ประกอบการเขียนรายงานวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มนำมาวิเคราะห์ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (quantitative analysis) โดยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากผู้มีส่วนสำคัญ ได้แก่ คณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (descriptive statistic) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสรุปประเด็นสำคัญๆ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนา ผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ซึ่งแบบสอบถาม มีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของคณะสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการแจกแจงหาความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เรื่องอุโบสถศีล ได้แก่ ทานมัย ศีลมัย ภาวนามัย นำมาวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งมีลักษณะแบบเลือกตอบ (check list) โดยคำตอบที่ต้องการแบ่งเป็น 2 ความหมาย คือ 1) เลือกตอบช่อง ใช่ คือตอบถูก หมายถึง 1 คะแนน 2) เลือกตอบช่อง ไม่ใช่ คือตอบผิด หมายถึง 0 คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้ของแต่ละข้อมารวบรวมและเทียบให้เป็นค่าร้อยละ และปรับให้เป็นสเกล 3 ระดับ ตามเกณฑ์ ดังนี้

ตอบถูกร้อยละ 80 - 100 หมายถึง มีระดับความรู้ มาก

ตอบถูกร้อยละ 60 - 79 หมายถึง มีระดับความรู้ ปานกลาง

ตอบถูกร้อยละ 0 - 59 หมายถึง มีระดับความรู้ น้อย

และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางประกอบความเรียง ประกอบด้วยข้อคำถาม 42 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินความถี่ในการปฏิบัติ 3 ระดับ คือ 1) เป็นประจำและบ่อยครั้ง 2) นานๆครั้ง 3) ไม่เคยทำ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาฐานนิยม(mode) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การวัดและการแปลความหมาย ดังนี้

ปฏิบัติเป็นประจำและบ่อยครั้ง ร้อยละ 80 - 100 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ มาก

ปฏิบัตินานๆ ครั้ง ร้อยละ 60 - 79 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ ปานกลาง

ไม่เคยทำ ร้อยละ 0 - 59 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ น้อย

และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางประกอบความเรียง ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามด้านเจตคติของผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของ

คณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ 1) มากที่สุด 2) มาก 3) ปานกลาง 4) น้อย 5) น้อยที่สุด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ซึ่งกำหนดเกณฑ์การวัดและการแปลความหมายตามที่ชูศรี วงษ์รัตน์ (2541, หน้า 7) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับเจตคติ
4.50 – 5.00	มากที่สุด
3.50 – 4.49	มาก
2.50 – 3.49	ปานกลาง
1.50 – 2.49	น้อย
1.00 – 1.49	น้อยที่สุด

และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางประกอบความเรียง ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 28 ข้อ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative analysis) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การศึกษาเอกสาร การสนทนา และการสังเกต ได้นำมาตรวจสอบแล้ววิเคราะห์ข้อมูลประกอบกัน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แบบสร้างข้อสรุป จำแนกชนิดข้อมูล (typological analysis) ตามกรอบเนื้อหาของ การวิจัย ดำเนินการจำแนกข้อมูลที่วิเคราะห์ตามความเหมาะสมของข้อมูล ใช้ความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาผู้ทำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ของผู้วิจัยประกอบกับคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และจำแนกข้อมูลจากง่ายก่อนแล้ว จึงพิจารณาความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์และสาเหตุของปรากฏการณ์ ซึ่งต้องยึดกรอบของการวิจัยเป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับผู้ทำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ทำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ข้อมูลสภาพทั่วไปของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ปรากฏผลดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไป ของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง (n = 16)

ข้อมูลทั่วไป	ร้อยละ
1. พรรษาที่บวช	
พรรษา 1 - 10	56.30
พรรษา 11 - 20	25.00
พรรษา 21 - 30	12.50
พรรษา 40 ขึ้นไป	6.30
2. ดำรงตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์	
พระลูกวัด	56.30
เจ้าอาวาส	18.80
รักษาการแทนเจ้าอาวาส	12.50
เลขานุการเจ้าคณะตำบล	12.50
เจ้าคณะตำบล	6.30
3. ระดับการศึกษาศึกษาทางธรรม	
นักธรรมชั้นตรี	37.50
นักธรรมชั้นโท	37.50
นักธรรมชั้นเอก	25.00

จากตาราง 1 พบว่า พรรษาที่บวชของพระสงฆ์ผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีล ส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.30 อยู่ในช่วงพรรษา 1 - 10 ดำรงตำแหน่งการปกครองคณะสงฆ์ เป็นพระลูกวัด ร้อยละ 56.30 และจบการศึกษานักธรรมชั้นตรีและโท ร้อยละ 37.50

2. ปัญหาและความต้องการการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ความรู้ เรื่องอุโบสถศีล ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่อง ทานมัย ศีลมัย ภาวนามัย ซึ่งก่อนการพัฒนาที่ได้จากการศึกษามีรายละเอียด ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ระดับความรู้เรื่องอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่องทานมัย (n = 16)

รายการ เรื่องทานมัย	ระดับความรู้		แปลผล
	ตอบถูก ร้อยละ	ตอบผิด ร้อยละ	
1. ทาน หมายถึง การให้, การแบ่งปัน, การเสียสละ, การเอื้อเฟื้อ	100.0	0.00	มาก
2. การให้ทานที่จะได้บุญมากต้องมีด้วยเจตนา ที่บริสุทธิ์ 3 กาล คือ เจตนา ก่อนให้ เจตนา ขณะให้ และเจตนาหลังจากที่ให้แล้ว	93.80	6.20	มาก
3. การให้ทานที่ไม่เจาะจงพระรูปใดรูปหนึ่ง เรียกว่า สังฆทาน	93.80	6.20	มาก
4. สาเหตุการให้ทาน คือ ให้เพราะหวังได้ เช่น ถูกหวยรวยเบอร์	93.80	6.20	มาก
5. ประเภทของทาน ได้แก่ อามิสทาน ธรรม ทาน และอภัยทาน	93.80	6.20	มาก
6. ทานที่พระพุทธองค์ทรงยกย่องว่าเป็นเลิศ กว่าทานทั้งปวง ได้แก่ ธรรมทาน คือ การให้ ความรู้เป็นทาน	93.80	6.20	มาก
7. องค์ประกอบของทาน ได้แก่ มีเจตนา ก่อน ให้ทาน มีเจตนา ขณะกำลังให้ทาน และมีเจตนา ภายหลังที่ให้ทานแล้ว	81.20	18.80	มาก
8. การประเคน คือ วิธีการถวายของให้พระภิกษุ หรือสามเณรรับถึงมือ	12.50	87.50	น้อย
9. การประเคนของนั้นต้องเป็นของที่ไม่ใหญ่ จนเกินไปขนาดที่ตนสามารถถือได้เท่านั้น	81.20	18.80	มาก
10. การประเคนของแต่พระภิกษุและสามเณร โดยวิธีอื่นก็ได้	56.20	43.80	น้อย
11. การประเคนของแต่พระสงฆ์ต้องใช้มือทั้งสองมือ	100.0	0.00	มาก
12. สามารถสวมรองเท้าใส่บาตรได้	100.0	0.00	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการ เรื่องทานมัย	ระดับความรู้		แปลผล
	ตอบถูก ร้อยละ	ตอบผิด ร้อยละ	
13. การให้ทานที่ได้บุญมาก คือการให้ทาน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน	100.0	0.00	มาก
14. อานิสงส์การให้ทาน คือ เป็นที่รักของคน ทั่วไป “ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก”	87.50	12.50	มาก

จากตาราง 2 เมื่อพิจารณาจากเรื่องทานมัย พบว่า คณะสงฆ์มีความรู้เรื่องอุโบสถศีลเรื่องทานมัย โดยภาพรวมพบว่า มีความรู้อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาข้อคำถาม มีความรู้ในระดับน้อย ได้แก่ การประเคน คือ วิธีการถวายของให้พระภิกษุหรือสามเณร รับประทาน มีอยู่ร้อยละ 87.50 และการประเคนของแต่พระภิกษุและสามเณร โดยวิธีอื่นก็ได้ ร้อยละ 56.20

ตาราง 3 ระดับความรู้เรื่องอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่องศีลมัย (n = 16)

รายการ เรื่องศีลมัย	ระดับความรู้		แปลผล
	ตอบถูก ร้อยละ	ตอบผิด ร้อยละ	
1. ศีล หมายถึง สิ่งที่ไม่ควรประพฤติปฏิบัติ สิ่งที่ควรงดเว้น	62.50	37.50	ปานกลาง
2. อุโบสถศีล หมายถึง ระเบียบข้อวัตรที่ต้อง ปฏิบัติในการเข้าอยู่จำเริญพระ	12.50	87.50	น้อย
3. ประเภทของอุโบสถศีล ได้แก่ อุโบสถนอก พระพุทธศาสนา และอุโบสถในพระพุทธศาสนา	50.00	50.00	น้อย
4. อุโบสถในพระพุทธศาสนา 2 ประเภท ได้แก่ อุโบสถของพระสงฆ์ และอุโบสถของอุบาสก อุบาสิกา	75.50	25.50	ปานกลาง
5. อุโบสถศีลของอุบาสกอุบาสิกา คือ อัญจังกิ อุโบสถ	81.30	18.80	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อคำถาม เรื่องศีลมัย	ระดับความรู้		แปลผล
	ตอบถูก ร้อยละ	ตอบผิด ร้อยละ	
6. ปกติอุโบสถ คือ อุโบสถที่อุบาสกอุบาสิกา เข้ารักษากันตามปกติเฉพาะวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง	87.50	12.50	มาก
7. การรักษาอุโบสถศีล ต้องรักษาเฉพาะ เข้าพรรษา และในวันพระเท่านั้น	43.80	56.20	น้อย
8. การอาราธนาอุโบสถศีล คือ การเชื้อเชิญ พระภิกษุหรือ สามเณรให้บอกสิกขาบท 8 ประการ	81.80	18.20	มาก
9. การสมาทานอุโบสถศีลไม่ต้องขอกับพระภิกษุ หรือสามเณรก็ได้	56.20	43.80	น้อย
10. การสมาทานอุโบสถศีลนั้น ท่านให้สมาทาน ทั้ง 2 แบบ คือ การสมาทานด้วยปัจเจกสมาทาน ก่อน คือสมาทานโดยแยกเป็นข้อๆ แล้วจึงสมาทาน ด้วยเอกัชฌสมาทาน คือ การสมาทานโดยรวมกัน ไม่แยกข้อ	87.50	12.50	มาก
11. การรับอุโบสถศีลจากพระภิกษุหรือสามเณร เสร็จแล้ว ถือว่าเราเป็นผู้มีศีลแล้ว	93.80	6.20	มาก
12. อุโบสถศีลทั้ง 8 ข้อ ข้อ 5 คือ สุราเมรัย เป็นข้อที่สำคัญนำไปสู่ความวิบัติเสียหายต่างๆ	100.0	0.00	มาก
13. ศีล 5 ข้อที่ 3 และอุโบสถศีล ข้อที่ 3 มีความหมายเหมือนกันแต่การปฏิบัติต่างกัน	25.00	75.00	น้อย
14. ศีลแต่ละข้อจะขาดได้อยู่ที่เราจงใจหรือเจตนา ล่วงละเมิด	87.50	12.50	มาก
15. ศีลอุโบสถแต่ละข้อจะขาดนั้น ท่านกำหนด เจตนาในการล่วงละเมิดไว้ 2 ทาง คือ ทางกาย และวาจา	93.80	6.20	มาก

จากตาราง 3 พบว่า เมื่อพิจารณาจากข้อคำถาม พบว่า คณะสงฆ์มีความรู้เรื่องอุโบสถศีลในเรื่องศีลมัย โดยภาพรวม มีความรู้อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาข้อคำถาม

ที่มีความรู้ในระดับน้อย ได้แก่ อุโบสถศีล หมายถึง ระเบียบข้อวัตรที่ต้องปฏิบัติในการเข้าอยู่
จำในวันพระ ร้อยละ 87.50 การสมาทานอุโบสถศีลไม่ต้องขอกับพระภิกษุหรือสามเณรก็ได้
ร้อยละ 56.20 ศีล 5 ข้อที่ 3 และอุโบสถศีล ข้อที่ 3 มีความหมายเหมือนกันแต่การปฏิบัติ
ต่างกัน ร้อยละ 75.00 ประเภทของอุโบสถศีล ได้แก่ อุโบสถนอกพระพุทธศาสนา และ
อุโบสถในพระพุทธศาสนา 50.00 การรักษาอุโบสถศีล ต้องรักษาเฉพาะเข้าพรรษา และในวัน
พระเท่านั้น 56.20

ตาราง 4 ระดับความรู้เรื่องอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่องภาวนามัย (n = 16)

รายการ เรื่องภาวนามัย	ระดับความรู้		แปลผล
	ตอบถูก ร้อยละ	ตอบผิด ร้อยละ	
1. ภาวนา หมายถึง การทำจิตใจให้สงบและ ทำปัญญาให้เกิดขึ้น	93.80	6.30	มาก
2. ภาวนามีความสำคัญ คือ ประสบความเป็น อิสระ หลุดพ้นจากความบีบคั้น เข้าถึงความจริง และเกิดความสุขอันประณีต	100.0	0.00	มาก
3. จุดมุ่งหมายของการภาวนา คือ ต้องการให้เรา เจริญสติ เพื่ออบรมจิตให้เกิดปัญญา	100.0	0.00	มาก
4. การทำวัตร เป็นการสรรเสริญคุณของ พระรัตนตรัย	93.80	6.30	มาก
5. การสวดมนต์ เป็นอุบายทำให้จิตใจสงบ ไม่คิด ฟุ้งซ่าน	93.80	6.30	มาก
6. การสวดมนต์ ต้องสวดในใจเท่านั้น เพื่อให้จิต เป็นสมาธิ	81.30	18.80	มาก
7. การฟังพระธรรมเทศนา ควรประนมมือฟังด้วย ทุกครั้ง เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อพระ รัตนตรัย	100.0	0.00	มาก
8. ขณะกรวดน้ำ ต้องใช้นิ้วชี้แตะที่ปากภาชนะ กรวดน้ำ	75.00	25.00	ปานกลาง
9. หลักการนั่งสมาธิที่พระพุทธองค์ทรงสอน คือ การนั่งขาขวาทับขาซ้าย มือขวาทับมือซ้าย	81.30	6.30	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อคำถามเรื่องภาวนามัย	ระดับความรู้		แปลผล
	ตอบถูก ร้อยละ	ตอบผิด ร้อยละ	
10. การเดินจงกรมมีทั้งหมด 6 ระยะ	93.80	6.30	มาก
11. การเดินจงกรมระยะที่ 3 คือ ยกหนอ ย่าง หนอ เขยิบหนอ	81.30	18.80	มาก
12. การแผ่เมตตา เป็นการอุทิศส่วนกุศล ให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วเท่านั้น	50.00	50.00	น้อย
13. อานิสงส์ของการเจริญภาวนา คือ เป็นคนมี เมตตา กรุณา จิตใจสงบร่มเย็น	100.0	0.00	มาก

จากตาราง 4 เมื่อพิจารณาจากข้อคำถาม พบว่า คณะสงฆ์มีความรู้เรื่องอุโบสถศีล ในเรื่องภาวนามัย โดยภาพรวมมีความรู้ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาข้อคำถามที่มีความรู้ในระดับน้อย ได้แก่ การแผ่เมตตา เป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วเท่านั้น ร้อยละ 50.00 และมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ขณะกรวดน้ำต้องใช้นิ้วชี้แตะที่ปากภาชนะกรวดน้ำ ร้อยละ 75.00

สรุปปัญหาความรู้เรื่องอุโบสถศีล ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ได้แก่ ทานมัย ศีลมัย ภาวนามัยและความต้องการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง ตามรายการที่มีความรู้อยู่ในระดับน้อย และปานกลาง ปรากฏผลดังนี้

1. เรื่องทานมัย

- 1.1 การประเคน คือ วิธีการถวายของให้พระภิกษุหรือสามเณรรับถึงมือ
- 1.2 การประเคนของแต่พระภิกษุและสามเณร โดยวิธีอื่นก็ได้

2. เรื่องศีลมัย

- 2.1 อุโบสถศีล หมายถึง ระเบียบข้อวัตรที่ต้องปฏิบัติในการเข้าอยู่จำในวันพระ
- 2.2 การสมาทานอุโบสถศีลไม่ต้องขอกับพระภิกษุหรือสามเณรก็ได้
- 2.3 ศีล 5 ข้อที่ 3 และอุโบสถศีล ข้อที่ 3 มีความหมายเหมือนกันแต่การปฏิบัติต่างกัน
- 2.4 ประเภทของอุโบสถศีล ได้แก่ อุโบสถนอกพระพุทธศาสนา และอุโบสถในพระพุทธศาสนา
- 2.5 การรักษาอุโบสถศีล ต้องรักษาเฉพาะเข้าพรรษา และในวันพระเท่านั้น

3. เรื่องภวานามัย

3.1 การแผ่เมตตา เป็นการอุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วเท่านั้น

3.2 ขณะกรวดน้ำ ต้องใช้น้ำที่สะอาดที่ปากภาชนะกรวดน้ำ

2.2 พฤติกรรมการเป็นผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอนองโตน จังหวัดสระบุรี สรุปผลพิจารณาคัดเลือกตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 ได้แก่ ทานมัย ศีลมัย ภวานามัย ซึ่งก่อนการพัฒนาที่ได้จากการศึกษามีรายละเอียด ปรากฏดังตาราง

ตาราง 5 ระดับพฤติกรรมของผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่องทานมัย (n = 16)

รายการ เรื่องทานมัย	ระดับพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติ			
	เป็นประจำ และบ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยทำ	แปลผล
1. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง ความหมายของการให้ทาน	31.30	62.50	6.30	น้อย
2. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง ประเภทของทาน ได้แก่ อามิสทาน ธรรมทาน และอภัยทาน	31.30	62.50	6.30	น้อย
3. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่องทาน ที่พระพุทธองค์ทรงยกย่องว่าเป็นเลิศ กว่าทานทั้งปวง ได้แก่ ธรรมทาน คือ การให้ความรู้เป็นทาน	31.30	62.50	6.30	น้อย
4. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง องค์ประกอบของทาน ได้แก่ มีเจตนาก่อนให้ทาน มีเจตนาขณะ กำลังให้ทาน และมีเจตนาภายหลัง ที่ให้ทานแล้ว	25.10	56.30	18.80	น้อย
5. การได้เทศน์สั่งสอนเรื่องการ ถวาย การประเคนสิ่งของแด่ พระสงฆ์	12.60	68.80	18.80	น้อย

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ เรื่องทานมัย	ระดับพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติ			แปลผล
	เป็นประจำ และบ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยทำ	
6. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่องวัตถุ การให้ทานที่สมควรมาถวายพระ	31.30	62.50	6.30	น้อย
7. การได้เทศน์สั่งสอน ว่าด้วย เรื่องการให้ทานแบบเจาะจง ได้ อานิสงส์น้อยกว่าสังฆทานคือ ทานที่ ไม่เจาะจง	18.80	62.50	18.80	น้อย
8. การได้เทศน์สั่งสอนว่าด้วยเรื่อง ทานที่ประกอบด้วยเจตนาบริสุทธิ์ มีอานิสงส์มากกว่าทานที่ ประกอบด้วยจิต ไม่บริสุทธิ์	50.00	37.50	12.50	น้อย
9. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่องการ ให้ธรรมะคือความรู้เป็นทาน ย่อม ชนะการให้ทั้งปวง	65.80	50.00	6.30	ปานกลาง
10. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง การ ให้ที่ไม่ต้องลงทุน คือ การให้อภัย	30.30	56.30	12.50	น้อย
11. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่องการ ให้ทานต้องประกอบด้วยเจตนา คือ ก่อนให้ ขณะให้ และหลังจากให้	43.80	43.80	12.50	น้อย

จากตาราง 5 พฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง
ในเรื่องทานมัย พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณา การ
ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การเทศน์สั่งสอน เรื่องการให้ธรรมะคือความรู้เป็นทาน ย่อม
ชนะการให้ทั้งปวง ร้อยละ 65.80 การเทศน์สั่งสอน เรื่อง การให้ที่ไม่ต้องลงทุน คือ การให้
อภัย ร้อยละ 30.30 และการเทศน์สั่งสอน เรื่องการให้ทานต้องประกอบด้วยเจตนา คือ ก่อนให้
ขณะให้ และหลังจากให้ ร้อยละ 43.80 ตามลำดับ

ตาราง 6 ร้อยละ และระดับพฤติกรรมของผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3
เรื่องศีลมัย (n = 16)

รายการ เรื่องศีลมัย	ระดับพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติ			แปลผล
	เป็นประจำ และบ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยทำ	
1. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง ความหมาย องค์ประกอบของศีล ความสำคัญของศีล	37.60	62.50	0.00	ปานกลาง
2. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง หลักการปฏิบัติอุโบสถศีล	12.60	87.50	0.00	มาก
3. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่องการ รักษาอุโบสถศีลสำคัญที่สุดอยู่ที่ เจตนา ถ้าไม่เจตนาก็ไม่ผิด	31.30	62.50	6.30	ปานกลาง
4. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง ประเภทของอุโบสถศีล ได้แก่ อุโบสถนอกพระพุทธศาสนาและ อุโบสถในพระพุทธศาสนา	6.30	37.50	56.30	น้อย
5. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง หลักการสมาทานอุโบสถศีลที่ถูกต้อง	37.50	50.00	12.50	น้อย
6. การได้เทศน์สั่งสอนเรื่องการ สมาทานอุโบสถศีล ทั้ง 2 แบบ คือ การสมาทานด้วยปัจเจกสมาทาน ก่อน คือสมาทานโดยแยก เป็นข้อๆ แล้วจึงสมาทานด้วยเอกัชฌสมาทาน คือ การสมาทานโดยรวมกันไม่แยก ข้อ	12.50	56.30	31.30	น้อย
7. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง อุโบสถศีลทั้ง 8 ข้อ ข้อ 5 คือ สุรา เมรัย เป็นข้อที่สำคัญนำไปสู่ความ วิบัติเสียหายต่างๆ	62.50	31.30	6.30	ปานกลาง

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ เรื่องศีลมัย	ระดับพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติ			แปลผล
	เป็นประจำ และบ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยทำ	
8. การได้สั่งสอน เรื่อง ศีล 5 ข้อที่ 3 และอุโบสถศีล ข้อที่ 3 มีความหมายเหมือนกันแต่การปฏิบัติต่างกัน	43.80	43.80	12.50	น้อย
9. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง ศีล แต่ละข้อจะขาดได้อยู่ที่เราจงใจหรือเจตนาล่วงละเมิด	31.30	50.00	18.80	น้อย
10. การได้เทศน์สั่งสอนเรื่องอุโบสถศีลแต่ละข้อจะขาดนั้น ท่านกำหนดเจตนาในการล่วงละเมิดไว้ 2 ทาง คือ ทางกายและวาจา	18.80	56.30	25.00	น้อย

จากตาราง 6 พฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง เรื่องศีลมัย พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การเทศน์สั่งสอน เรื่องประเภทของอุโบสถศีล ได้แก่ อุโบสถนอกพระพุทธศาสนาและอุโบสถในพระพุทธศาสนา ร้อยละ 56.30 การเทศน์สั่งสอน เรื่องหลักการสมาทานอุโบสถศีลที่ถูกต้อง ร้อยละ 50.00 การเทศน์สั่งสอนเรื่องการสมาทานอุโบสถศีล ทั้ง 2 แบบ คือ การสมาทานด้วยปัจเจกสมาทานก่อน คือสมาทานโดยแยก เป็นข้อๆ แล้วจึงสมาทานด้วยเอกัชฌสมาทาน คือ การสมาทานโดยรวมกันไม่แยกข้อ ร้อยละ 56.30 ท่านได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง อุโบสถศีลทั้ง 8 ข้อ ข้อ 5 คือ สุราเมรัย เป็นข้อที่สำคัญนำไปสู่ความวิบัติเสียหายต่างๆ ร้อยละ 37.50 ท่านได้สั่งสอน เรื่อง ศีล 5 ข้อที่ 3 และอุโบสถศีล ข้อที่ 3 มีความหมายเหมือนกันแต่การปฏิบัติต่างกัน ร้อยละ 43.80 ท่านได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง ศีลแต่ละข้อจะขาดได้อยู่ที่เราจงใจหรือเจตนาล่วงละเมิด 50.00 และท่านได้เทศน์สั่งสอนเรื่องอุโบสถ ศีลแต่ละข้อจะขาดนั้น ท่านกำหนดเจตนาในการล่วงละเมิดไว้ 2 ทาง คือ ทางกายและวาจา ร้อยละ 56.30 ตามลำดับ

ตาราง 7 ร้อยละ และระดับพฤติกรรมของผู้นำการปฏิบัติโสตศิลป์ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่องภาวนามัย (n = 16)

รายการ เรื่องภาวนามัย	ระดับพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติ			แปลผล
	เป็นประจำ และบ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยทำ	
1. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง ความหมาย ความสำคัญของ ภาวนามัย	87.50	12.50	0.00	มาก
2. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง จุดมุ่งหมายของการภาวนา คือ ต้องการให้เราเจริญสติ เพื่ออบรม จิตให้เกิดปัญญา	37.50	62.50	0.00	น้อย
3. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่องการทำ วัตรเป็นการสรรเสริญคุณของ พระรัตนตรัย	62.50	37.50	0.00	ปานกลาง
4. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่องการ สวดมนต์ เป็นอุบายทำให้จิตใจสงบ ไม่คิดฟุ้งซ่าน	62.50	25.00	12.50	ปานกลาง
5. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่องการ สวดมนต์ ต้องสวดในใจเท่านั้น เพื่อให้จิตเป็นสมาธิ	18.80	25.00	56.30	น้อย
6. การได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง การ ฟังพระธรรมเทศนา ควรประนมมือ ฟังด้วยทุกครั้ง เพื่อเป็นการแสดง ความเคารพต่อพระรัตนตรัย	50.00	50.00	0.00	น้อย
7. ท่านได้เทศน์สั่งสอนเรื่องขณะ กรวดน้ำต้องใช้น้ำชี้แตะที่ปาก ภาชนะกรวดน้ำ	25.00	12.50	62.50	น้อย
8. ท่านได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง หลักการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การฟังธรรม การแผ่เมตตา	37.60	25.00	37.50	น้อย

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการ เรื่องภาวนามัย	ระดับพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติ			แปลผล
	เป็นประจำ และบ่อยครั้ง	นานๆ ครั้ง	ไม่เคยทำ	
9. ท่านได้เทศน์สั่งสอน เรื่อง อานิสงส์ของการเจริญภาวนา ได้แก่ การฟังธรรม การนั่งสมาธิ การเดิน จงกรม การทำวัตรสวดมนต์ และ การแผ่เมตตา	43.80	50.00	6.30	น้อย

จากตาราง 7 พฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโปร่ง เรื่องภาวนามัย พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณา ระดับการปฏิบัติในระดับน้อย ได้แก่ ท่านได้เทศน์สั่งสอน เรื่องการทำวัตรเป็นการสรรเสริญ คุณของพระรัตนตรัย ร้อยละ 62.50 การสวดมนต์ เป็นอุบายทำให้จิตใจสงบไม่คิดฟุ้งซ่าน ร้อยละ 62.50 เรื่องการสวดมนต์ ต้องสวดในใจเท่านั้น เพื่อให้จิตเป็นสมาธิ ร้อยละ 37.50 เรื่องขณะกรวดน้ำต้องใช้นิ้วชี้แตะที่ปากภาชนะกรวดน้ำ ร้อยละ 62.50 เรื่องหลักการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การฟังธรรม การแผ่เมตตา ร้อยละ 37.60 และ เรื่องอานิสงส์ของการเจริญ ภาวนา ได้แก่ การฟังธรรม การนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การทำวัตรสวดมนต์ และการ แผ่เมตตา ร้อยละ 50.00 ตามลำดับ

สรุปปัญหา และความต้องการการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ ตำบลบ้านโปร่ง ตามรายการพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่องทานมัย ศีลมัย ภาวนามัย ที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ปรากฏผลดังนี้

1. ทานมัย

1.1 การเทศน์สั่งสอน เรื่องการให้ธรรมะคือความรู้เป็นทาน ย่อมชนะการให้ ทั้งปวง

1.2 การเทศน์สั่งสอน เรื่อง การให้ที่ไม่ต้องลงทุน คือ การให้อภัย

1.3 การเทศน์สั่งสอน เรื่องการให้ทานต้องประกอบด้วยเจตนา คือ ก่อนให้ ขณะ ให้ และหลังจากให้

2. ศีลมัย

2.1 การเทศน์สั่งสอน เรื่องประเภทของอุโบสถศีล ได้แก่ อุโบสถนอก พระพุทธรักษาและอุโบสถในพระพุทธรักษา

2.2 การเทศน์สั่งสอน เรื่องหลักการสมาทานอุโบสถศีลที่ถูกต้อง

2.3 การเทศน์สั่งสอนเรื่องการสมาทานอุโบสถศีล ทั้ง 2 แบบ คือ การสมาทานด้วยปัจเจกสมาทานก่อน คือสมาทานโดยแยก เป็นข้อๆ แล้วจึงสมาทานด้วยเอกัชฌสมาทาน คือ การสมาทานโดยรวมกันไม่แยกข้อ

2.4 การเทศน์สั่งสอน เรื่อง อุโบสถศีลทั้ง 8 ข้อ ข้อ 5 คือ สุราเมรัย เป็นข้อที่สำคัญนำไปสู่ความวิบัติเสียหายต่างๆ

2.5 การเทศน์สั่งสอน เรื่อง ศีล 5 ข้อที่ 3 และอุโบสถศีล ข้อที่ 3 มีความหมายเหมือนกันแต่การปฏิบัติต่างกัน

2.6 การเทศน์สั่งสอน เรื่อง ศีลแต่ละข้อจะขาดได้อยู่ที่เราจงใจหรือเจตนาล่วงละเมิด และท่านได้เทศน์สั่งสอนเรื่องอุโบสถ ศีลแต่ละข้อจะขาดนั้น ท่านกำหนดเจตนาในการล่วงละเมิดไว้ 2 ทาง คือ ทางกายและวาจา

3. ภาวนามัย

3.1 การได้เทศน์สั่งสอน เรื่องการทำวัตรเป็นการสรรเสริญคุณของพระรัตนตรัย เรื่องการสวดมนต์ เป็นอุบายทำให้จิตใจสงบไม่คิดฟุ้งซ่าน

3.2 การสวดมนต์ ต้องสวดในใจเท่านั้น เพื่อให้จิตเป็นสมาธิ

3.3 ขณะกรวดน้ำต้องใช้นิ้วชี้แตะที่ปากภาชนะกรวดน้ำ

3.4 หลักการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การฟังธรรม การแผ่เมตตา

3.5 อานิสงส์ของการเจริญภาวนา ได้แก่ การฟังธรรม การนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การทำวัตรสวดมนต์ และการแผ่เมตตา

2.3 เจตคติผู้นำการปฏิบัติอุบาสกศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี โดยดำเนินการสรุปผลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่อง ทานมัย ศีลมัย ภาวนามัย ซึ่งก่อนการพัฒนาที่ได้จากการศึกษามีรายละเอียด ปรากฏดังตาราง 8

ตาราง 8 เจตคติผู้นำการปฏิบัติอุบาสกศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง ตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่องทานมัย (n = 16)

รายการ เรื่องทานมัย	ระดับเจตคติ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอนเรื่องความหมายประเภท และองค์ประกอบของการให้ทาน	4.13	.719	มาก
2. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอนเรื่องวัตถุการให้ทานที่เหมาะสม	4.31	.479	มาก
3. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอนเรื่องการให้ทานต้องประกอบด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์ 3 กาล	4.19	.544	มาก
4. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอนการให้ทานต้องถูกบุคคล ถูกเวลา มีเจตนาที่ดียอมได้รับอานิสงส์มาก	4.06	.929	มาก
5. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน เรื่องประเภทของทาน ได้แก่ อามิสทาน ธรรมทาน และอภัยทาน	4.19	.544	มาก
6. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน เรื่องการประเคนการถวายของแต่พระสงฆ์ที่ถูกต้อง	4.25	.477	มาก
7. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน เรื่องการใส่บาตรที่ถูกต้อง	4.00	.730	มาก
8. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน เรื่องอานิสงส์ของการให้ทาน	4.19	.544	มาก
รวม	4.16	.370	มาก

จากตาราง 8 เจตคติผู้นำการปฏิบัติอุบาสกศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่งตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่องทานมัย พบว่า โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 9 เจตคติของผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง ตามหลัก
บุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่องศีลมัย (n = 16)

รายการ เรื่องศีลมัย	ระดับเจตคติ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอนเรื่องความหมาย ประเภท และองค์ประกอบของการรักษาอุโบสถศีล	4.13	.342	มาก
2. พระสงฆ์ควรเทศนาสั่งสอน เรื่องอุโบสถใน พระพุทธศาสนา 2 ประเภท ได้แก่ อุโบสถของ พระสงฆ์ และอุโบสถของอุบาสกอุบาสิกา	3.81	.655	มาก
3. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน เรื่องระเบียบวิธี ปฏิบัติการรักษาอุโบสถศีล	3.94	.929	มาก
4. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน อุโบสถศีลทั้ง 8 ข้อ อย่างละเอียด	4.19	.544	มาก
5. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน เรื่องอุโบสถใน พระพุทธศาสนา 2 ประเภท ได้แก่ อุโบสถของ พระสงฆ์ และอุโบสถของอุบาสกอุบาสิกา	4.13	.719	มาก
6. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน เรื่อง การสมาทาน อุโบสถศีล ท่านให้สมาทานทั้ง 2 แบบ คือ การ สมาทานด้วยปัจเจกสมาทานก่อน คือสมาทานโดย แยกเป็นข้อๆแล้วจึงสมาทานด้วยเอกัฒสมาทาน คือ การสมาทานโดยรวมกันไม่แยกข้อ	3.94	.772	มาก
7. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอนเรื่องศีล 5 ข้อที่ 3 และ อุโบสถศีล ข้อที่ 3 มีความหมายเหมือนกันแต่การ ปฏิบัติต่างกัน	3.69	.704	มาก
8. ศีลอุโบสถแต่ละข้อจะขาดนั้น ท่านกำหนด เจตนาในการล่วงละเมิดไว้ 2 ทาง คือ ทางกายและ วาจา	4.13	.500	มาก
9. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน เรื่องศีลแต่ละข้อจะ ขาดได้อยู่ที่เรา จงใจหรือเจตนาล่วงละเมิด	4.00	.966	มาก
10. พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการรักษาศีล	4.44	.814	มาก
รวม	4.31	.394	มาก

จากตาราง 9 เจตคติผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง
ในเรื่องศีลมัย พบว่า โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตาราง 10 เจตคติผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่งตามหลักบุญกิริยา-
วัตถุ 3 เรื่องภาวนามัย (n = 16)

รายการ เรื่องภาวนามัย	ระดับเจตคติ		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน เรื่องความหมาย ประเภทของการเจริญภาวนา	4.13	.619	มาก
2. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน และเป็นผู้นำการ ปฏิบัติการเดินทางจงกรม	4.25	.577	มาก
3. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน และเป็นผู้นำการ สวดมนต์ไหว้พระ	4.50	.516	มากที่สุด
4. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน และเป็นผู้นำการ ปฏิบัตินั่งสมาธิ	4.44	.512	มาก
5. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน และเป็นผู้นำการ แผ่เมตตา	4.38	.500	มาก
6. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน เรื่องการกรวดน้ำ ที่ถูกต้อง	4.31	.479	มาก
7. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน เรื่องการเดินทางจงกรม ทั้ง 6 ระยะ	3.94	.854	มาก
8. พระสงฆ์ควรเทศน์สั่งสอน เรื่องอานิสงส์การ เจริญภาวนา ได้แก่ การฟังธรรม การนั่งสมาธิ การ เดินทางจงกรม การสวดมนต์ไหว้พระ และการแผ่เมตตา	4.44	.814	มาก
9. พระสงฆ์มีการแสดงพระธรรมเทศนา ในรูปแบบ ใหม่ๆ ที่น่าสนใจ	4.25	1.065	มาก
10. พระสงฆ์ต้องมีความมั่นใจในการแสดงพระธรรม เทศนา	4.56	.512	มากที่สุด
รวม	4.31	.39	มาก

จากตาราง 10 เจตคติผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง
ในเรื่องภาวนามัย พบว่า โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ด้านพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง เรื่องอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่อง ทานมัย ศีลมัย ภาวนามัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน

1.1 ด้านสถานที่

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านสถานที่ พบว่า การปฏิบัติรักษาอุโบสถศีลของอุบาสกอุบาสิกา โดยภาพรวมมีความพร้อม ซึ่งรักษาอุโบสถศีลที่ศาลาการเปรียญ นอกจากนี้ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ห้องน้ำ-ห้องสุขา พัดลม มีเพียงพอและเหมาะสมต่อการใช้งาน

1.2 ด้านวัสดุอุปกรณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า โดยภาพรวมในแต่ละวัด มีวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและเหมาะสม เช่น ธรรมมาสน์สำหรับแสดงธรรม เครื่องเสียงพร้อมไมค์ และพัดลม หนังสือสวดมนต์และทำวัตรเช้า-เย็น สามารถที่จะอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติอุโบสถศีลได้เป็นอย่างดี

1.3 ด้านบุคลากร

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านบุคลากร พบว่า โดยภาพรวมพระสงฆ์ผู้นำปฏิบัติอุโบสถศีล ได้แก่ เจ้าอาวาสแต่ละวัดมีความรู้ความสามารถ มีภูมิธรรมภูมิปัญญาเป็นผู้นำปฏิบัติอุโบสถศีลได้

1.4 ด้านกิจกรรมการรักษาอุโบสถศีล

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านกิจกรรมการรักษาอุโบสถศีล พบว่า มีการทำวัตรสวดมนต์ การสมาทานอุโบสถศีล การทำบุญใส่บาตร การฟังธรรม การเดินจงกรม การนั่งสมาธิ การแผ่เมตตา และการกรวดน้ำ

2. สภาพปัญหา

2.1 ด้านสถานที่

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านสถานที่ พบว่า ปัญหาด้านสถานที่ในการปฏิบัติอุโบสถศีลโดยภาพรวมในแต่ละวัดมีความพร้อมในสถานที่ปฏิบัติอุโบสถศีล นั่นคือ ศาลาการเปรียญที่กว้างขวาง บริเวณลานวัดปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่นสำหรับเดินจงกรม ในส่วนที่พบปัญหา คือ บางวัดพระสงฆ์ท่านได้เมตตาเลี้ยงสุนัขไว้หลายตัวมาก ส่งผลให้รบกวนสมาธิผู้เข้าปฏิบัติรักษาอุโบสถศีลไม่เกิดความสงบและไม่เหมาะสมแก่การปฏิบัติอุโบสถศีล นอกจากนี้ยังมีบางวัดที่ห้องน้ำ-ห้องสุขาเป็นที่เปลี่ยว อยู่ห่างไกลและจากศาลาการเปรียญ เกิดปัญหาในความสะดวกในการเดินไปไกล เพราะผู้ปฏิบัติอุโบสถศีลส่วนมากมีแต่ผู้สูงอายุทั้งนั้น

2.2 ด้านวัสดุอุปกรณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า โดยภาพรวมในแต่ละวัดมีความพร้อมทั้งวัสดุและอุปกรณ์ เช่น เครื่องเสียง ไมค์ หนังสือทำวัตรสวดมนต์ แต่ยังมีส่วนน้อยบางวัดยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ เช่น หนังสือทำวัตรสวดมนต์ ซีดีธรรมะ และหนังสือธรรมะต่างๆ

2.3 ด้านบุคลากร

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านบุคลากร พบว่า ทุกวัดยังขาดแคลนพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ ภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิปัญญา ทั้งปรีชาปฏิบัติ ขาดความเป็นผู้นำ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และขาดประสบการณ์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีล ขณะเดียวกันพระสงฆ์ผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลจะเป็นเจ้าอาวาสเสียส่วนใหญ่ นอกจากนี้บุคลากรที่เป็นชาวบ้านให้การสนับสนุนผู้มาปฏิบัติรักษาอุโบสถศีลไม่เต็มที่เท่าที่ควร

2.4 ด้านกิจกรรมการรักษาอุโบสถศีล

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านกิจกรรมการรักษาอุโบสถศีล พบว่า ส่วนมากในแต่ละวัดยังไม่มีรูปแบบการปฏิบัติอุโบสถศีลที่แน่นอน และแต่ละแห่งมีการปฏิบัติที่แตกต่างกันออกไป และที่ยังเป็นปัญหา คือ แต่ละวัดมีการเดินจงกรมนั่งสมาธิน้อยมาก เนื่องจากไม่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการปฏิบัติ

3. ความต้องการในการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีล

3.1 ด้านสถานที่

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านสถานที่ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ในสถานที่ ซึ่งมีความต้องการพัฒนาสถานที่ปฏิบัติให้มีความสะดวก สงบ เป็นระเบียบเรียบร้อยดีขึ้นไปเรื่อยๆ

3.2 ด้านวัสดุอุปกรณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ต้องการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลในแต่ละวัด ให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่พร้อมใช้งานได้ และที่สำคัญหนังสือทำวัตรที่สมบูรณ์แบบและเหมือนกัน มีหนังสือธรรมะให้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และมีซีดีธรรมะไว้ฟังให้ประเทืองปัญญาและเข้าใจในหลักธรรมคำสอนมากยิ่งขึ้น

3.3 ด้านบุคลากร

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านบุคลากร พบว่า มีความต้องการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลในแต่ละวัด ให้มีความรู้ความสามารถ กล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกด้วยการเป็นผู้นำปฏิบัติอุโบสถศีลในวัดของตนเอง และเป็นพระสงฆ์ที่ปฏิบัติ 3 ค. คือ ครองตน โดยสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี ครองคน ได้แก่ สามารถเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของอุบาสกอุบาสิกาและชาวบ้านได้ และเป็นที่เคารพศรัทธาของ

คนทั่วไป ส่วนครองงาน ได้แก่ สามารถทำหน้าที่ของพระสงฆ์ได้เต็มกำลังความสามารถ มีความเสียสละ และเห็นความสำคัญของการรักษาอุโบสถศีล นอกจากนี้ยังต้องการผู้นำชุมชน ชาวบ้านเห็นความสำคัญของการรักษาอุโบสถศีล พร้อมทั้งให้การสนับสนุนดียิ่งขึ้น

4. ด้านกิจกรรมการรักษาอุโบสถศีล

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านกิจกรรมการรักษาอุโบสถศีล พบว่า มีความต้องการพัฒนากิจกรรมการรักษาอุโบสถศีลให้รูปแบบและขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจนและเหมือนกัน เช่น กิจกรรมการนั่งสมาธิ กิจกรรมการเดินจงกรม กิจกรรมการสนทนาธรรมกับพระสงฆ์

สรุปประเด็นสำคัญของเนื้อหาตามรายการ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในกรอบแนวความคิดของการวิจัย มีผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. ต้องการให้มีการเรียนรู้เรื่องอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่อง ทานมัย ศีลมัย และภาวนามัย โดยอบรมถวายความรู้แก่คณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง ให้มีความรู้และประสบการณ์มากยิ่งขึ้น

2. ต้องการให้คณะสงฆ์เป็นผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่อง ทานมัย ศีลมัย และภาวนามัย แก่อุบาสกอุบาสิกาที่มาถืออุโบสถศีลภายในวัด เช่น นำปฏิบัติ เดินจงกรม นั่งสมาธิ ทำวัตรสวดมนต์ แผ่เมตตา เป็นต้น โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ

3. ต้องการให้พระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดีใน 3 ค. ได้แก่ ครองตน ครองคน และครองงาน

สรุปประเด็นต่างๆ ของปัญหาและความต้องการในการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง โดยจำแนกออกตามกรอบแนวคิดในการวิจัย คือ 1) ทานมัย 2) ศีลมัย 3) ภาวนามัย ซึ่งมีความเชื่อมโยงจากปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมกันแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาต่อไป ซึ่งปัญหาค้นพบทั้งหมดเหล่านั้นขอนำเสนอตามลำดับสำคัญ ในรูปแบบของตาราง ซึ่งมีรายละเอียด ปรากฏผลดังตาราง 11

ตาราง 11 ประเด็นศึกษาด้านความรู้เรื่องอุโบสถศีล สภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง ในด้านความรู้เรื่องอุโบสถศีล

ประเด็นที่ศึกษา ด้านความรู้	สภาพปัจจุบัน	ปัญหา	ความต้องการ ในการพัฒนา
1. เรื่องทานมัย	1. การประเคน คือ วิธีการถวายของให้ พระภิกษุหรือสามเณร รับถึงมือ 2. การประเคนของแต่ พระภิกษุและสามเณร โดยวิธีอื่นก็ได้	คณะสงฆ์โดยภาพรวม ขาดความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องตามหลัก ปฏิบัติอุโบสถศีล เรื่อง ทานมัย	ต้องการอบรมถวาย ความรู้แต่คณะสงฆ์ ในเรื่อง ทานมัย ให้มีความรู้ความ เข้าใจในหลักคำสอน ทางพระพุทธศาสนา ที่ถูกต้อง
2. เรื่องศีลมัย	1. อุโบสถศีล หมายถึง ระเบียบข้อวัตรที่ต้อง ปฏิบัติในการเข้าอยู่จำ ในวันพระ 2. การสมาทาน อุโบสถศีลไม่ต้องขอกับ พระภิกษุหรือสามเณร ก็ได้ 3. ศีล 5 ข้อที่ 3 และ อุโบสถศีล ข้อที่ 3 มีความหมายเหมือนกัน แต่การปฏิบัติต่างกัน	คณะสงฆ์โดย ภาพรวมขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ตามหลักปฏิบัติอุโบสถ ศีล เรื่องศีลมัย	ต้องการอบรมถวาย ความรู้แต่คณะสงฆ์ ในเรื่องศีลมัย ให้มี ความรู้ความเข้าใจ ในหลักคำสอนทาง พระพุทธศาสนา ที่ถูกต้อง
3. เรื่องภาวนามัย	1. การแผ่เมตตา เป็น การอุทิศส่วนกุศลให้แก่ ผู้ล่วงลับไปแล้วเท่านั้น 2. ขณะกรวดน้ำต้อง ใช้นิ้วชี้แตะที่ปากภาชนะ กรวดน้ำ	คณะสงฆ์โดยภาพรวม ขาดความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องตามหลัก ปฏิบัติอุโบสถศีล เรื่องภาวนามัย	ต้องการอบรมถวาย ความรู้แต่คณะสงฆ์ ในเรื่องภาวนามัย ให้มีความรู้ความ เข้าใจในหลักคำสอน ทางพระพุทธศาสนา ที่ถูกต้อง

จากตาราง 11 สภาพปัญหาและความต้องการการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีล ในด้านความรู้เรื่องอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่องทานมัยที่ต้องการพัฒนา พบว่า ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ข้อ เรื่องศีลมัย ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ข้อ และเรื่อง ภาวนามัย ประกอบด้วยข้อคำถามที่ต้องการพัฒนา 2 ข้อ

ตาราง 12 ประเด็นศึกษาพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่อง ทานมัย สภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีล ของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโปร่ง

ประเด็นที่ศึกษาด้านการปฏิบัติ	สภาพปัจจุบัน	ปัญหา	ความต้องการในการพัฒนา
1. เรื่องทานมัย	1. การเทศน์สั่งสอน เรื่องการให้ธรรมะ คือ ความรู้เป็นทาน ย่อมชนะ การให้ทั้งปวง 2. การเทศน์สั่งสอน เรื่อง การให้ที่ไม่ต้องลงทุน คือ การให้อภัย 3. การเทศน์สั่งสอน เรื่องการให้ทานต้อง ประกอบด้วยเจตนา คือ ก่อนให้ ขณะให้ และ หลังจากให้	คณะสงฆ์ตำบลบ้านโปร่งโดยภาพรวมยังทำหน้าที่ของตนเอง ไม่สมบูรณ์ในเรื่อง การเป็นผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่อง ทานมัย	มีความต้องการอบรมเชิงปฏิบัติการ ถวายเป็นความรู้แต่ คณะสงฆ์ มีการ สานิตและฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องทานมัย
2. เรื่องศีลมัย	1. การเทศน์สั่งสอน เรื่อง ประเภทของอุโบสถศีล ได้แก่ อุโบสถนอก พระพุทธศาสนาและอุโบสถในพระพุทธศาสนา 2. การเทศน์สั่งสอน เรื่องหลักการสมาทานอุโบสถศีลที่ถูกต้อง	คณะสงฆ์ตำบลบ้านโปร่งโดยภาพรวมยังทำหน้าที่ของตนเอง ไม่สมบูรณ์ในเรื่อง การเป็นผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่องศีลมัย	มีความต้องการอบรมเชิงปฏิบัติการ ถวายเป็นความรู้แต่ คณะสงฆ์ มีการ สานิตและฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องศีลมัย

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา ด้านการปฏิบัติ	สภาพปัจจุบัน	ปัญหา	ความต้องการ ในการพัฒนา
2. ศิลมัย (ต่อ)	<p>3. การเทศน์สั่งสอนเรื่อง การสมาทานอุโบสถศีล ทั้ง 2 แบบคือการสมาทาน ด้วยปัจเจกสมาทานก่อน คือสมาทานโดยแยก เป็น ข้อๆ แล้วจึงสมาทานด้วย เอกัชฌสมาทาน คือ การสมาทานโดยรวมกันไม่ แยกข้อ</p> <p>4. การเทศน์สั่งสอน เรื่อง อุโบสถศีลทั้ง 8 ข้อ ข้อ 5 คือ สุราเมรัย เป็นข้อ ที่สำคัญนำไปสู่ความวิบัติ เสียหายต่างๆ</p> <p>5. การเทศน์สั่งสอน เรื่อง ศีล 5 ข้อที่ 3 และ อุโบสถศีล ข้อที่ 3 มีความหมายเหมือนกัน แต่การปฏิบัติต่างกัน</p> <p>6. การเทศน์สั่งสอน เรื่อง ศีลแต่ละข้อจะขาด ได้อยู่ที่เราจงใจหรือเจตนา ล่วงละเมิด</p> <p>7. การเทศน์สั่งสอนเรื่อง อุโบสถ ศีลแต่ละข้อจะขาด นั้น ท่านกำหนดเจตนาในการล่วงละเมิดไว้ 2 ทาง คือ ทางกายและวาจา</p>		

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็นที่ศึกษา ด้านการปฏิบัติ	สภาพปัจจุบัน	ปัญหา	ความต้องการ ในการพัฒนา
3. เรื่องภาวนามัย	<p>1. ท่านได้เทศน์สั่งสอน เรื่องการทำวัตรเป็นการ สรรเสริญคุณของพระรัตนตรัย เรื่องการสวดมนต์ เป็นอุบายทำให้จิตใจสงบไม่คิดฟุ้งซ่าน</p> <p>2. การสวดมนต์ ต้องสวดในใจเท่านั้น เพื่อให้จิตเป็นสมาธิ</p> <p>3. ขณะกรวดน้ำต้องใช้ช้อน้ำชี้แตะที่ปากภาชนะกรวดน้ำ</p> <p>4. หลักการนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การฟังธรรม การแผ่เมตตา</p> <p>5. อานิสงส์ของการเจริญภาวนา ได้แก่ การฟังธรรม การนั่งสมาธิ การเดินจงกรม การทำวัตรสวดมนต์ และการแผ่เมตตา</p>	<p>คณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง โดยภาพรวมยังทำหน้าที่ของตนเอง ไม่สมบูรณ์ในเรื่อง การเป็นผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลตามหลักบุญกิริยาวัตถุ 3 เรื่องภาวนามัย</p>	<p>มีความต้องการ อบรมเชิงปฏิบัติ การถวายความรู้แก่คณะสงฆ์ มีการสาธิตและฝึกปฏิบัติจริงในเรื่อง ภาวนามัย</p>

จากตาราง 12 สภาพปัญหา และความต้องการในการพัฒนาผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีลของคณะสงฆ์ตำบลบ้านโป่ง ในเรื่องพฤติกรรมผู้นำการปฏิบัติอุโบสถศีล พบว่า ทานมัย ประกอบข้อคำถามต้องการพัฒนา 3 ศีลมัย ประกอบข้อคำถามต้องการพัฒนา ข้อ 7 ข้อ และภาวนามัย ประกอบข้อคำถามต้องการพัฒนา 5 ข้อ